

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z wniosku W. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Ł.

o przeniesienie odpowiedzialności za zaległości z tytułu nieopłaconych składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 15 stycznia 2019 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 29 marca 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

II. zasądza od wnioskodawczyni na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł. 2.700 zł (dwa tysiące siedemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 maja 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. orzekł, że W. W. jako były prezes zarządu Przedsiębiorstwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością „P.” z siedzibą w Ł. odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2008 r. do maja 2009 r.

Sąd Okręgowy uznał, iż wniosek o ogłoszenie upadłości spółki został złożony we właściwym czasie w rozumieniu art. 116 ordynacji podatkowej, a tym samym zaistniała przewidziana w przepisie przesłanka zwolniającej jako prezesa zarządu z odpowiedzialności za zaległości spółki z tytułu nieopłaconych

składek. Opierając się na opinii biegłego zauważył, iż to, że wartość zobowiązań przekroczyła majątek spółki ujawniono dopiero w sporządzonym w dniu 26 stycznia 2009 r. bilansie. Wtedy zarząd miał obowiązek zgłosić wniosek o upadłość. Pierwszy wniosek z 30 stycznia 2009 r. został zwrócony zarządzeniem Sądu Rejonowego z dnia 4 lutego 2009 r. z uwagi na brak załączenia wymaganych dokumentów, natomiast drugi złożony dnia 18 lutego 2009 r. został przyjęty i postanowieniem z dnia 4 maja 2009 r. została ogłoszona upadłość likwidacyjna.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy za wyjątkiem tych, które dotyczyły wniosków składanych przez odwołującą o ogłoszenie upadłości. Sąd Apelacyjny ustalił mianowicie w tym zakresie, że odwołująca trzykrotnie składała wniosek o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu. Pierwszy wniosek złożyła 30 stycznia 2009 r. Zarządzeniem z 4 lutego 2009 r. Sąd Rejonowy w Ł. wniosek ten zwrócił. Drugi wniosek odwołująca złożyła 18 lutego 2009 r. Zarządzeniem z 26 lutego 2009 r. Sąd Rejonowy w Ł. wniosek ten zwrócił. Trzeci wniosek odwołująca złożyła 9 marca 2009 r. i po jego rozpoznaniu Sąd Rejonowy w Ł. postanowieniem z 13 marca 2009 r. zabezpieczył majątek dłużnika przez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego. W konsekwencji Sąd Apelacyjny przyjął, że odwołująca wniosek o ogłoszenie upadłości złożyła 9 marca 2009 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarząd spółki miał obowiązek zgłosić wniosek o upadłość po zapoznaniu się z bilansem z dnia 26 stycznia 2009 r.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego, w brzmieniu obowiązującym na dzień wystąpienia przesłanek do ogłoszenia upadłości, dłużnik był obowiązany, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości. Przepis art. 116 § 1 ordynacji podatkowej nie odwołuje się wprost do terminów wymienionych w art. 21 prawa upadłościowego i naprawczego, lecz posługuje się nieokreślonym pojęciem „zgłoszenia wniosku o upadłość lub wszczęcie postępowania układowego we właściwym czasie”. W ocenie Sądu Apelacyjnego, złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości 9 marca 2009 r., kiedy to 26 stycznia 2009 r. zarząd powziął wiadomość na podstawie bilansu, że wystąpił stan powodujący konieczność zgłoszenia takiego wniosku, świadczy o tym, że

zarząd nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym terminie. W ocenie Sądu odwoławczego odwołująca jako prezes zarządu nie dochowała staranności w złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości, ponieważ dwukrotnie składała wniosek, który obarczony był brakami formalnymi. Dopiero trzeci wniosek złożony dnia 9 marca 2009 r. okazał się skuteczny.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 116 § 1 pkt 1 ppkt a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku ordynacja podatkowa w zw. z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku prawo upadłościowe i naprawcze, art. 116 § 1 pkt 1 ppkt b) ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a także na naruszeniu przepisu postępowania, mogącym mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 318 § 1 k.p.c.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., albowiem istnieje potrzeba wykładni art. 116 § 1 pkt 1 ppkt a) ordynacji podatkowej budzącego poważne wątpliwości. Na gruncie stanu faktycznego niniejszej sprawy, wyłoniło się istotne zagadnienie prawne: Czy można przyjąć, iż strona, działająca bez pomocy fachowego pełnomocnika, nie złożyła wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie w rozumieniu art. 116a § 1 pkt 1) ppkt a) ordynacji podatkowej, jeżeli strona ta złożyła w terminie 7 dni od dnia odebrania zarządzenia o zwrocie wniosku, wniosek o ogłoszenie upadłości, uzupełniając w nim braki formalne wskazane uprzednio w treści zarządzenia, skoro wyrokiem z dnia 10 listopada 2009 r. w sprawie o sygn. akt P 88/08 Trybunał Konstytucyjny przesądził, że art. 28 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego w ówczesnym brzmieniu jest niezgodny z art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie w jakim przewiduje rygor zwrotu bez wzywania do uzupełnienia braków formalnych wobec dłużnika niekorzystającego z pomocy adwokata lub radcy prawnego? Skarżąca wskazała, że na wykładnię cytowanego przepisu ordynacji podatkowej wpływ mogą mieć rozbieżności w poglądach dotyczących prospektywności lub retrospektywności orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, w którym orzeczono niekonstytucyjność art. 28 prawa upadłościowego i naprawczego zapadł bowiem już nie tylko po złożeniu przez odwołującą wniosków o ogłoszenie upadłości, ale również po skutecznym

wszczęciu postępowania upadłościowego. W zależności zatem od tego, czy zostanie przyjęta retrospektywna, czy prospektywna, koncepcja skuteczności orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, wykładnia art. 116 ordynacji podatkowej w okresie od 1 października 2003 r. do 16 listopada 2009 r., a więc w okresie przed ogłoszeniem przedmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, może się różnić.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przywołane przez stronę przyczyny przedsądu nie są wystarczające.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Między pierwszą i drugą z powyższych przyczyn kasacyjnych występuje związek, a jednoznaczne wyznaczenie granicy między nimi w konkretnych sytuacjach może być utrudnione (T. Ereciński, J. Gudowski, *System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom III. Środki zaskarżenia*, LEX 2013). W doktrynie wskazuje się również, że pod pojęciem „zagadnienia prawnego” kryją się przede wszystkim przypadki dotyczące wykładni przepisów budzących wątpliwości (W. Sanetra, *O roli Sądu Najwyższego w zapewnieniu zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądowego*, Przegląd Sądowy 2006 nr 9, s. 16; J. Iwulski, *Kasacja po nowelizacji*, PiZS 2000 nr 12, s. 28). Problem o charakterze prawnym, to problem powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003). W rozpoznawanej sprawie taka zależność nie zachodzi.

Zauważyć należy, że Trybunał Konstytucyjny w przywołanym przez skarżącą

wyroku z dnia 10 listopada 2009 r. (P 88/08, OTK-A 2009 nr 10, poz. 146) wskazał, że „skutkiem wyroku jest wyeliminowanie z obrotu prawnego, z chwilą ogłoszenia jego sentencji w Dzienniku Ustaw, normy zawartej w art. 28 ust. 1 p.u.n., we wskazanym w wyroku zakresie. W nowym stanie prawnym obowiązkiem sądu będzie wezwanie dłużnika, niekorzystającego z pomocy adwokata lub radcy prawnego, pod rygorem zwrotu wniosku, do uzupełnienia lub poprawienia braków formalnych wniosku o ogłoszenie upadłości na zasadach przewidzianych w art. 130 k.p.c., stosowanym odpowiednio na podstawie odesłania zawartego w art. 35 p.u.n. (...) Dłużnik będzie miał zatem siedem dni od chwili doręczenia mu wezwania na uzupełnienie lub poprawienie braków. Wniosek dłużnika poprawiony lub uzupełniony w terminie wywoła skutki od chwili jego wniesienia. Natomiast w wypadku bezskutecznego upływu terminu przewodniczący zwróci wniosek dłużnikowi. Wniosek zwrócony w tym trybie nie wywoła skutków, jakie p.u.n. wiąże z jego wniesieniem, a w celu wszczęcia postępowania upadłościowego dłużnik będzie musiał powtórzyć wniosek, licząc się z konsekwencjami uchybienia dwutygodniowemu terminowi złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, określonymi w art. 21 ust. 3 p.u.n.”.

W rozpoznawanej sprawie, jak wynika z ustalonego przez Sąd Apelacyjny stanu faktycznego, skarżąca składała wniosek o ogłoszenie upadłości trzykrotnie, bowiem dwa wnioski zostały zwrócone z uwagi na niezachowanie wymogów formalnych, przy czym Sąd Rejonowy w Ł. w zarządzeniach wskazywał, na czym owe uchybienia polegają. Okoliczność ta umknęła skarżącej, która formułując zagadnienie prawne wskazała na złożenie przez stronę w terminie 7 dni od dnia odebrania zarządzenia o zwrocie wniosku, nowego wniosku o ogłoszenie upadłości, pozbawionego braków formalnych wskazanych uprzednio w treści zarządzenia. Brak jest zatem podstaw do twierdzenia, że w rozpoznawanej sprawie, gdyby Sąd upadłościowy zastosował przepis art. 28 ust. 1 p.u.n. w konstytucyjnym brzmieniu, już pierwszy wniosek o ogłoszenie upadłości spółki zostałby zgłoszony skutecznie. Odwołująca nie uzupełniła bowiem wszystkich wskazanych przez sąd braków formalnych w terminie 7 dni. W tym kontekście stanowisko zajęte przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 10 listopada 2009 r. w sprawie o sygn. akt P 88/08, którego dotyczy sformułowana przez skarżącą

podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.